

Ett Linköping där fler har det bra

Förslag till budget 2025

miljöpartiet de gröna

LINKÖPING

Ett Linköping där fler har det bra	1
Klimat	2
Kommunens ansvar	2
Klimatorienterad intern styrning	2
Upphandling och konsumtion	3
Klimatanpassning	4
Kommunens styrning av arbete för klimatanpassning	4
Klimatanpassa omsorgsboenden och skolgårdar	5
Befolkningsutvecklingen	6
Minska lokalkostnader för skola och fritidsverksamhet när färre barn föds	6
Full beläggning 8-17 med växelvis undervisning	6
Barnens livskvalitet	8
Fler lärare i klassrummen	8
Problematisering skolfrånvaro	8
Navskola för särskild begåvning, NPF och studiero	9
Fritids till alla barn och mer tid i förskola för språkutveckling	9
Utöka elevhälsan	9
Korta köerna till en första samtalskontakt	10
Inga utanförskapsområden 2030	11
Förtur för de som vill vara med och bryta segregationen	11
Kravställ vid upphandling kopplat till segregation	11
Landsbygd	12
Värna åkermarken, STOPPA Distorp	12
Gröna företag	13
Samhällsbyggnad	14
Moderna centra i stadsdelarna och de mindre samhällena	14
Näringsliv och företagande	14
Höj felparkeringsavgifterna	15
Hållbara transporter	16
Att minska trafiken är det enda rätta på Hamngatan	16
Dubbdäcksförbud i innerstaden	16
Miljözoner	17
Sluta subventionera flygplatsen	17
Kultur och fritid	18
Äldres fritid	18
Pardans	18
Aktiv och öppen ungdomsverksamhet i våra prioriterade områden	18
Föreningslotsar för att få fler in i föreningslivet	19
Miljö	20
Fler gröna och blå miljöer	20
Gynna bin och andra pollinatörer	20
Naturreservat	20
Närhet till natur - Ta efter Malmös modell med 3, 30, 300	21
Äldres livskvalitet	22
Satsa på livskvalitet i äldreboenden	22
Förstärkt omvårdnad och samverkan	22
Förstärkt socialt ansvarstagande	24
Hemlöshet och utanförskap	24
Bevara Lotsen, Re-aktiva och Villa Ådala	24
Minska brottslighet och otrygghet	25
Avhopparverksamhet	25
Unga förövare	25
Lokal operativ samverkan (LOS) - En viktig brottsförebyggande insats	25
Framtidens utbildningar och arbetsmarknad	27
Utbilda för framtidens bristyrken	27
Utöka Möbeltrappan	27
Inga fler avstängningar på SFI	27
Miljöpartiets förslag på ändringsbudget	29

Ett Linköping där fler har det bra

Vad får oss människor att må bra egentligen? Vad får oss att trivas på en viss plats eller känna livsglädje i olika delar av livet? Oftast handlar det om att säkra framtiden för våra barn och barnbarn, ha tid och ork till det man tycker är viktigast i livet, tid att njuta samt möjligheten till en god hälsa. Det är även det som vi Miljöpartister tycker ska vara fokus i de politiska prioriteringarna.

“På dagens föräldrar vilar ett stort ansvar att, i en tid av oro och ovisshet, uppfostra och vårda den kommande generationen. Ett ansvar som inte alltid rimmer med lika mycket mandat att faktiskt påverka.”

Man utelämnas till de förskolor och skolor där barnen spenderar större delen av dagen, området man bor i, sociala medier och samhällsklimatet som påverkar barnen i mycket större utsträckning än föräldrarna, enligt nya studier. Därför behöver vi som kommun stötta föräldrarna för att stötta barnen.

“Det gamla ordspråket "Det krävs en by för att uppfostra ett barn" är kanske mer korrekt i termerna "Det krävs en kommun för att uppfostra ett barn”

Vi behöver därför planera kommunen så att det är nära till aktiviteter så att föräldrar slipper skjutsa barn genom halva staden. Skolan behöver mer resurser för att fånga upp de elever som behöver extra stöd. Det är också viktigt att vi gör allt vi kan för att minska antalet barn som helt är hemma från skolan och drastiskt minska köerna till samtalsstöd för föräldrar och barn. Linköpings delfinansierade en studie där man ville fördjupa sig i det minskade

barnafödandet. Bland resultaten stack några orsaker ut särskilt : oro för situationen i omvärlden, klimatförändringar, ekonomi och svårigheter med boende samt ett försämrat psykiskt mående som gör att man inte ser sig som en lämplig förälder.

Det är besvärande att vi som civilisation har byggt ett samhälle där människor mår så psykiskt dåligt och är så oroliga att de väljer att inte längre skaffa barn. Då har vi tappat kursen och behöver hitta rätt igen.

“Skattepengarna bör användas till att skapa så mycket friskfaktorer som möjligt och bidra till en positiv utveckling hos så många som möjligt”

Mår vi bättre så orkar vi engagera oss i klimatomställningen och miljön. I enlighet med Maslows behovstrappa så behöver vi först tillgodose våra basala behov för att orka bry oss om andra, mer strategiska och långsiktiga frågor. Därför är det en större utmaning att tala om vår tids absoluta ödesfråga, klimatförändringarna, när vi befinner oss i lågkonjunktur med ökat dödligt våld i Sverige och krig i Europa. Men vi måste orka hålla två tankar i huvudet samtidigt.

Miljöpartiets tidigare språkrör Isabella Lövin sa en gång "På en utbränd planet bor utbrända människor". Därför behöver vi en plan för hur både planeten och dess befolkning ska få läka, återhämta sig och må bra. Det hör ihop, det ena går inte utan det andra, det andra går inte utan det ena.

**Maria Moraes
kommunalråd**

Klimat

Kommunens ansvar

Linköpings kommun är en stor aktör i Linköping som kan påverka mycket mer än bara sin verksamhet, till exempel genom smart upphandling och information till sina medborgare. Tyvärr har Socialdemokrater och Moderater i styret inte prioriterat klimatfrågan vilket blir tydligt när man börjar mäta mot de uppsatta målen. Etappmålet för koldioxidneutral kommun 2025 kommer att missas. Målet att minska växthusgasutsläppen med 70% till 2030 kommer att missas med deras politik.

Det har nu gått så långt att vi inte längre pratar om att förhindra klimatförändringar, utan vi behöver göra allt vi kan för att begränsa dem och samtidigt börja bygga en kommun som kan hantera de nu oundvikliga konsekvenser av dålig klimatpolitik. Det är absolut nödvändigt att vi minskar utsläppen som bidrar till negativa klimatförändringar. Det är också absolut nödvändigt att genomföra de åtgärder som kommunens klimatanpassningsprogram lyfter fram. Ett dokument som belyser vad som behöver göras för att Linköpings medborgare, företag och offentliga verksamheter ska stå redo och fortsätta fungera i nära framtid när effekterna av klimatförändringarna blir allt mer påtagliga. Vi har nu möjlighet att forma samhället så att det blir bättre för både människor och miljö. Med lägre luftföroreningar, mer grönska, mer utrymme för människor istället för bilar kan vi skapa ett samhälle som alla mår bättre av. För att lyckas ställa om behöver politiken, Linköpingsborna och näringslivet samarbeta, så att alla är med på de förändringar som behöver göras.

Klimatorienterad intern styrning

Klimatkrisen är akut och det krävs handling för att vi ska kunna begränsa framtida temperaturförändringar till under 2-2,5 grader. Linköping har förbundit sig till en budget för kommunens totala utsläpp av växthusgaser till 4,6 miljoner ton koldioxidekvivalenter under perioden 2020-2040. Etappmål är koldioxidneutral kommun 2025 samt minskade växthusgasutsläpp med 70 procent 2030 jämfört med 1990. Inget av dessa mål kommer att uppnås med nuvarande styrning av kommunen. Bara 2020-2021 förbrukade kommunen 1,6 miljoner ton av sin utsläppsbudget. Det krävs helt nya grepp för styrning av de kommunala verksamheterna för att de tillsammans ska samverka för att nå målet 2030 och hålla utsläppsbudgeten till 2040. Vi har framför oss en enorm utmaning. Konsekvensen av att inte klara av den är att vi bidrar till att göra planeten obeboelig för framtida generationer.

Miljöpartiet vill att man på högsta nivå skapar en koncernövergripande projektgrupp vars enda uppgift är att leda arbetet med att uppnå kommunens klimatmål. Projektgruppen som leder arbetet ska få en ekonomisk budget som de kan fördela till förvaltningar och bolag i de fall det krävs tillskott av pengar för att realisera aktiviteter.

Linköpings kommunala bolag är viktiga för att sänka utsläppen. Vi vill att Stångåstaden, Lejonfastigheter och Sankt Kors bygger fler hus i trä, sätter tydliga krav på återbruk och låga utsläpp vid nybyggnation, energieffektiviserar sina fastigheter, installerar laddstolpar och

sätter upp solceller på taken. Tekniska verken ska investera i solcellsparkar, vindkraft, vätgas och biogas, underlätta för fastighetsägare att sätta upp solceller på sina tak samt hjälpa sina kunder att energieffektivisera. Dessutom behöver förbränningen av plast minska.

Våra innovationsmiljöer, exempelvis Mjärdevi Science Park, som verkar som en katalysator för utveckling av bolag i kommunen, ska tydligt få en inriktning att endast bolag och projekt med tydlig klimat- och miljöinriktning ska prioriteras. Det är på det sättet kommunen får en konkurrensfördel i framtiden.

Upphandling och konsumtion

Både kommunen och de kommunala bolagen är stora inköpare och behöver därför ta ett stort ansvar för att bara köpa saker som uppfyller högt ställda klimatkrav. Vi ska bara handla upp sådant material och sådana produkter som har producerats på ett sätt som inte skadat miljön. Det är även viktigt att ställa krav på att de som arbetat med att ta fram materialet eller produkten har bra arbetsvillkor och på att produkten ska hålla över tid.

Vi vill att kommunen ska följa WHO's rekommenderade CO₂-utsläpp per måltid som serveras i kommunal verksamhet. Vi inför en vegetarisk dag i skolan, där den vegetariska maten ska vara inbjudande, god och anpassad för barn.

För att främja ett mer hållbart samhälle är det också viktigt att alla våra upphandlingar, där det är möjligt, innehåller sociala krav för att till exempel skapa fler sysselsättningsplatser för personer som idag står långt ifrån arbetsmarknaden.

Från och med den 1 januari 2023 finns det en särskild möjlighet att reservera deltagandet i upphandling för idéburna organisationer. Vi vill använda möjligheten i så hög grad det går.

Våra satsningar:

- Vi vill tillsätta en ledningsgrupp med 5-7 tjänstepersoner som leder och styr klimatarbetet. Mål och delmål ska följas upp med indikatorer som, i så stor utsträckning som möjligt, är kvantifierbara. Kommunens utsläppsbudget ska tydligt brytas ned och tilldelas olika verksamheter och bolag och därefter följas upp. Projektgruppen som leder arbetet ska få en ekonomisk budget som de kan fördela till förvaltningar och bolag i de fall det krävs tillskott av pengar för att realisera aktiviteter.
- Kommunens verksamheter ska servera mer vegetarisk, närproducerad och ekologisk mat. Det gynnar våra lokala lantbrukare, är bra för civilförsvaret och mycket klimatsmartare.
- Vi lägger en utbildningsatsning för hållbar och etisk rättvis upphandling för alla nämnder och bolag.
- Rikta näringslivssatsningar mot företag som har en tydlig klimat- och miljöinriktning.
- Reservera en del av upphandling till idéburen sektor.

Klimatanpassning

Klimatförändringarna är i dag ett faktum och det innebär förändrade villkor för alla som lever på jorden. Jordskred, värmeböljor och skyfall är exempel på effekter som blir vanligare i takt med att klimatförändringarnas påverkan på jordklotet. Oavsett om vi lyckas minska våra utsläpp nu så kommer vi att se följderna av tidigare klimatpåverkan under många år framöver. Det påverkar kommunens verksamheter och förändrar förutsättningarna för att utföra kommunens uppdrag.

Konsekvenserna av det Klimatanpassningsprogram som Linköping arbetar efter underskattas av de styrande partierna - Socialdemokraterna och Moderaterna. För att kunna hantera de risker och hot som läggs fram i programmet krävs investeringar som inte kan tas inom befintliga ramar för enskilda verksamheter, utan kräver en omfördelning och tillskott av medel. Det här är extra viktigt för om kommunen försummar det här arbetet så kommer konsekvenserna få tas i form av ökade kostnader och olägenhet för våra kommuninvånare och företag. Exempel som belyser detta är att om man inte ser till att det finns flera tillfarter till områden som har hög risk för översvämningar, så kanske ambulanser inte kan komma fram vid ett skyfall eller barn inte kan komma till skolor och förskolor. Ett annat exempel är att om kommunen inte ombesörjer grönska och vatten i tätorten, så kan fastighetsägare drabbas av ökade kostnader för kyla när värmeböljor kommer.

Vi vill angripa klimatanpassning av kommunens infrastruktur på ett seriöst sätt och se till att minimera konsekvenser av klimatförändringens effekter. Att undvika dem går tyvärr inte. Detta vill vi göra genom att förtydliga handlingsplaner från förvaltningar och bolag och tydligt sätta kostnader för deras genomförande. Aktiviteterna ska därefter prioriteras centralt av en expertgrupp som kan bedöma vilka investeringar som ger mest effekt och behövs tidigast.

Många platser i kommunen har problem med att vattnet inte har någonstans att ta vägen när det regnar kraftigt. Avloppssystemen räcker inte till och marken, som till största del är täckt av asfalt, suger inte upp vattnet. Det behöver vi ändra på genom att plantera mer grönska, som sänker temperaturen och fångar upp vatten bättre än vad asfaltytor gör. Dagvattensystemet behöver också utvecklas och moderniseras för att kunna ta emot stora regnmängder.

Kommunens styrning av arbete för klimatanpassning

Det kan inte nog understrykas hur angeläget det är att budgetera samt genomföra de insatser som kommunen beslutat om. Med tanke på de sannolikt enorma belopp som behöver avsättas och de långa ledtider som vissa av åtgärderna sannolikt kommer att ha, så är det nödvändigt att ha en bred förankring i kommunfullmäktige som garanterar långsiktighet och kontinuitet.

Klimatanpassningsåtgärderna behöver utformas så att klimatpåverkan av åtgärderna i sig blir liten. Eftersom klimatförändringarna enligt tillgänglig forskning kommer att eskalera så länge växthusgaser tillförs till atmosfären, bör klimatanpassningsåtgärderna utformas så att det uppstår synergier mellan klimatanpassning och arbetet för att minska utsläppen av

växthusgaser. Respektive åtgärd ska utvärderas utifrån dess egen påverkan på klimatet och Linköpings kommun har ett ansvar att, i alla aktiviteter som kommunen genomför, ha klimatanpassning, invånarnas och företagens bästa för ögonen. Kommunen ska inte i sin dagliga verksamhet försvåra eller fördyra behovet av klimatanpassning, något som skulle kunna riskera att falla på de enskilda invånarnas och företagens att genomföra.

Klimatanpassa omsorgsboenden och skolgårdar

Vi behöver kunna hantera ett varmare klimat än vad vi historiskt sett är vana vid under sommarhalvåret. Äldreboenden, LSS-boenden, skolor och förskolor med flera behöver förses med anläggningar som kan kyla ner inomhustemperaturen (fjärrkyla). Många fastigheter behöver också bättre isolering för att kunna hålla en behagligare inomhustemperatur, oavsett om det är varmt eller kallt ute. På förskolorna och skolornas uteplatser behöver vi se till att det finns skydd från solen på större ytor. Det kan vi göra genom att plantera mer grönska, spänna upp solsegl och installera markiser som kan användas när det är som soligast.

Vi tycker att det är viktigt att använda utomhusmiljön på ett smart sätt för att anpassa oss till klimatförändringar. Till exempel kan vi bygga skolgårdar som kan samla upp stora regnmängder vid kraftiga skyfall och tillskapa områden med mycket skugga när det är väldigt varmt. Genom att göra dessa förändringar lever vi dels upp till kommunens mål om klimatanpassning, dels görs skolgårdarna och omgivningarna mer lockande.

Våra satsningar:

- Vi vill utforma kommunens investeringsbudget så att den tar större hänsyn till investeringar i klimatanpassning och förbereder Linköping på ett förändrat klimat.
- Vi vill se mer grönska i staden som ger skugga varma dagar och bidrar till ökad biologisk mångfald.
- Vi ger Lejonfastigheter i uppdrag att klimatanpassa förskole- och skolgårdar och omsorgsboenden.
- Vi utökar barn- och ungdomsnämndens och vård- och omsorgsnämndens budget för att kunna finansiera de hyreshöjningar som kommer i och med uppdraget till Lejonfastigheter om att klimatanpassa. Viss del av höjningen ser vi dock kan finansieras genom omprioriteringar inom ram, speciellt inom barn- och ungdomsnämndens verksamhetsområde.

Befolkningsutvecklingen

Sverige och Linköping står inför en demografisk förändring med en åldrande befolkning i kombination med att det föds färre barn. Med fler äldre ökar kostnaderna för pensioner, hälso- och sjukvård samt äldreomsorg, eftersom ett större antal personer kommer att behöva dessa tjänster under en längre tid. Samtidigt innebär de sviktande födslootalen att färre personer kommer att finnas tillgängliga på arbetsmarknaden i framtiden, vilket leder till minskad arbetskraft och därmed potentiellt lägre skatteintäkter. Det blir en utmaning för välfärdssystemet som måste hantera stigande utgifter fast med lägre skatteintäkter.

I dagsläget påverkar det här främst förskolor och skolor, där de styrande partierna - Socialdemokraterna och Moderaterna, det senaste året beslutat att stänga ett flertal verksamheter på grund av sviktande elevantal. Framöver är det inte bara skolorna som måste ställa om utan kommunen kommer också att drabbas när många verksamheter inte får samma inflöde av arbetskraft som innan. För att lösa den akuta krisen inom flera av välfärdsyrkena behöver vi återuppta en modern arbetskraftsinvandring för vissa yrkesgrupper. Här bör en kommun som Linköping gå före och våga visa vägen för andra kommuner.

Vi vill också se över möjligheten att bygga om tomma lokaler till billiga bostäder och prioritera bygget av nya trygghetsboenden för att uppmuntra äldre att sälja sina hus och på så sätt skapa positiva flyttkedjor.

Minska lokalkostnader för skola och fritidsverksamhet när färre barn föds

Vi tycker att arbetet för att minska kostnader för lokaler i skolans verksamhet har angripits från fel håll av det socialdemokratiska och moderata styret. Förhastade beslut har tagits om att stänga skolor istället för att undersöka alternativ. Lejonfastigheter får ett särskilt uppdrag att kartlägga i vilken grad deras lokaler nyttjas och öka den graden. Det kan göras genom att se över vilka verksamheter som kan samnyttja lokaler på olika tider av dygnet och möjliggöra för föreningslivet att hyra lokaler till en mindre kostnad på återkommande tider.

I tider av osäkerhet och skolnedläggningar tycker vi inte att kommunen ska ha avsatta tomter för enbart skola i nya planer utan en ökad flexibilitet med möjlighet till att bygga fler saker än skola, utifrån rådande behov.

Full beläggning 8-17 med växelvis undervisning

Vi vill att barn- och ungdomsnämnden utreder möjligheter att ha skola växelvis på förmiddagar och eftermiddagar för låg- och mellanstadiet. På så sätt kan man enklare samnyttja personal och lokaler. Det är enklast att genomföra för de mindre barnen som har korta skoldagar, men med god planering går det även att införa för äldre elever, genom till exempel senare skolstart eller möjlighet att läsa på eftermiddagen istället. Det kommer att kunna förbättra skolresultatet hos morgontrötta elever och underlätta vardagen för föräldrar som arbetar obekväma tider.

Våra satsningar:

- Utredning kring program för kommunal arbetskraftsinvandring inom yrken där kompetensbrist råder.
- Vi ger i uppdrag till miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen att förenkla ombyggnation från lokaler till boenden. På så sätt kan vi tillskapa billiga boenden och föreningslokaler på platser som tidigare varit låsta till momspliktig kommersiell verksamhet.
- Prioritera byggnation av nya trygghetsboenden för en åldrande befolkning.
- Vi ger uppdrag till Lejonfastigheter och barn- och ungdomsnämnden att minska kostnaderna för lokaler genom att samnyttja i mycket högre utsträckning än vad som görs idag.
- Utredning gällande växelvis skola för att öka beläggningen i befintliga lokaler, med fokus på låg- och mellanstadiet.

Barnens livskvalitet

Att satsa på barnen är att investera i framtiden. Därför är Miljöpartiets grundsten "solidaritet med kommande generationer" alltid central när vi ska fördela de kommunala medlen. Vi ser särskilt att samhället behöver sluta upp runt de barn som inte mår bra, där föräldrarna kanske inte räcker till och där skolan inte är en plats där man trivs. Här bär vi som kommun ett stort ansvar att vara familjens förlängda arm och göra allt vi kan för att säkra att fler barn får bra uppväxtvillkor. Vi behöver upptäcka tidiga varningssignaler hos barn som riskerar att hamna i utanförskap, kriminalitet eller drogmissbruk. Här är det viktigt att erbjuda stöd i ett tidigt skede. Kommunen bör utveckla sitt arbete med att samla in och använda information om unga i riskgrupper.

Fler lärare i klassrummen

Linköping behöver lärare som har tid att möta varje elev. Det vill vi åstadkomma genom att långsiktigt minska antalet elever per klass och införa två lärare i klassrummet på fler skolor. Fler resurspersoner knutna till en skola underlättar även när lärare är sjuka eller mer stöd behövs i en klass. Då förbättras arbetsmiljön i klassrummet och lärarna får mer tid till varje elev. Läraryrket är och måste värderas som ett av samhällets viktigaste jobb. På samma sätt måste vuxennärvaron stärkas på fritids och i skolan i form av allt från specialpedagoger till kuratorer. Mindre barngrupper i skola och förskola är att investera i framtiden. Det ska vara utvecklande, stimulerande och roligt att arbeta i och vara en elev på Linköpings skolor.

Problematisk skolfrånvaro

2023 släppte föreningen "Rätten till utbildning" en rapport som visade höga siffror för långvarig skolfrånvaro. Siffror som fördubblats på fyra år. I Linköping är 750 elever på högstadiet (av 4000) hemma 20 % eller mer och 235 elever är borta minst 40 % av tiden.

Inom arbetslivet är det vedertaget att prata om orimlig arbetsbelastning eller orimliga förutsättningar. Vid långvarig sjukfrånvaro på grund av till exempel utmattningssyndrom är det vården och arbetsgivarens ansvar att arbeta för att den anställda ska kunna återgå i arbete. Här finns tydliga riktlinjer, företagshälsovård och företag mäter sjukfrånvaron för att aktivt förebygga och arbeta hälsofrämjande. Det är underförstått att om en arbetsplats har många sjukskrivningar så är arbetsmiljön på något sätt dålig. När barn är hemma ofta eller under längre perioder finns det dock inte samma medvetenhet. Allt för ofta lägger man ett enormt ansvar på det enskilda barnet att själv rehabilitera sig, återanpassa sig och tvingar denne att befinna sig i den miljön som ledde till frånvaron från första början.

Vi ser ett stort behov av att erbjuda undervisning på olika villkor för att öka närvaron i skolan. Det måste finnas möjlighet att spendera sin skoldag i ett mindre sammanhang, kanske till viss del digitalt och med hög vuxennärvaro som stöd. Vi ser att Linköpings kommun bör ta lärdom av Nytorpsmodellen som haft god effekt för att förebygga och minska skolfrånvaro i flera av landets kommuner.

Navskola för särskild begåvning, NPF och studiero

I Stockholms kommun så arbetar man med konceptet navskolor. Det innebär att en skola som blivit extra bra på något eller tagit sig an extraordinära utmaningar får särskilda medel för att sprida kunskap om hur de arbetar och handleda andra skolor som stöter på samma problem. Det positiva med detta arbetssätt är att det främjar ett ständigt pågående utvecklingsarbete med utbyten mellan skolor istället för att man ska samla spetskompetens centralt, långt ifrån verksamheterna.

Därför föreslår vi att barn- och ungdomsnämnden ska få i uppdrag att, i samarbete med skolor ta fram ett koncept för tre nya navskolor under året. Det vi anser är mest brådskande är arbetet för barn med särskild begåvning, arbete med hur man bäst möter barn på autismspektrat (tex ADHD, ADD) samt en navskola för trygghet och studiero. Dessa skolor skulle få utökade medel för att anställa/avsätta en tjänst per skola under första året för att utveckla verksamheten och kartlägga framgångsfaktorer för att kommande år kunna börja förmedla dessa och stötta andra skolor i deras utvecklingsarbete.

Fritids till alla barn och mer tid i förskola för språkutveckling

Alla barn ska få gå på fritids oavsett om föräldrarna är arbetslösa eller föräldralediga. Fritids har en egen läroplan och är en viktig del i arbetet för att skapa en mer meningsfull fritid för barn i ekonomisk utsatthet. Fritids bidrar dessutom till språkutveckling och socialt samspel. Vi inför en successiv upptrappning av mer tid på fritids, med fokus på barn som befinner sig i utsatthet eller som har störst behov av fritids. Vi ser med glädje att Socialdemokraterna och Moderaterna påbörjat arbetet med att erbjuda gratis fritids för barn till arbetslösa i Skäggetorp, vilket var ett av våra vallöften inför valet 2022. Vi avsätter medel för att utöka satsningen till fler områden i Linköping.

Vi ser även att det, med liknande argumentation, är viktigt att små barn, särskilt med föräldrar i ekonomisk utsatthet eller med annat modersmål än svenska, får möjlighet till utökad tid i förskolan. Vi ser det som en viktig insats för att stötta barnens språkutveckling och på så sätt ge dem jämlika förutsättningar inför skolstart.

Utöka elevhälsan

För att motverka att allt fler unga drabbas av psykisk ohälsa vill vi att skolans elevhälsoteam ska ha tillräckliga resurser att kunna se tidiga varningssignaler så att rätt stöd kan sättas in i god tid. Det ska vara lätt att komma i kontakt med skolsköterska och kurator.

Idag ansvarar varje skolkurator i snitt för 515 elever. Det är för högt och antalet elever per kurator varierar stort från skola till skola. Vi har idag inga regler om jämlik elevhälsa som reglerar detta mellan skolor eller utifrån behov. Vi vill införa en lägstanivå för hur bemannad elevhälsa på varje skola ska vara, max 400 elever på en kurator. Arbetet kommer att trappas upp över kommande år och de skolor med störst behov prioriteras först i satsningen. En målbild på sikt bör vara att få ner antalet ytterligare till ca 300 elever per kurator.

Rinkebymodellen

Det behövs en ökad samverkan mellan förskola, BVC och socialtjänst för att tidigt upptäcka behov och sätta in insatser. Vi vill sprida och utöka Rinkebymodellen, där socialtjänsten tillsammans med en barnmorska från BVC gör ett antal hembesök hos förstagångsföräldrar.

Korta köerna till en första samtalskontakt

Under 2022 var drygt 144 000 barn i Sverige, i åldern 0-17 år i kontakt med BUP. Mätningar från SCB visar att andelen 16–24 åringar som upplever ängslan, oro eller ångest femdubblats sedan 80-talet. Pressen på BUP är stor och unga kan få vänta upp till två år för en utredning.

Mycket av det som kommer till BUP hade kunnat avhjälpas i ett tidigare skede. I Linköping har vi en verksamhet tillsammans med regionen som heter Råd, stöd och hälsa. De vill genom tidigt stöd förebygga och minska psykisk ohälsa hos barn mellan 6 och 15 år. Trycket på verksamheten är dock stort. För de som är i mest behov av snabb kontakt är väntan 1,5-2 månader. Önskemålet är att denna tid ska vara max två veckor. Vi vill tillsammans med regionen ta fram ett samverkanslöfte för att fler barn ska få hjälp i tid.

Våra satsningar:

- Förstärkning av kommunens förebyggande arbete.
- Uppmuntra fler skolor att införa tvåläraresystem.
- Utveckla arbetet med att samla in och använda information om unga i riskgrupper.
- Utveckla stöd för elever med lång skolfrånvaro inspirerat av Nytorpsmodellen.
- Påbörja arbetet med att ta fram tre navskolor.
- Erbjud fritids till fler barn med arbetslösa eller föräldralediga föräldrar och utökad tid i förskolan för fler som språkfrämjande insats.
- Inför en målsättning med 3 barn per personal för de mindre barnen och 5 för de äldre barnen, i förskolan.
- Inför att en kurator ska ha ansvar för max 400 elever (steg 1 av en successiv ökning av elevhälsan).
- Utöka arbetet med Rinkebymodellen, där socialtjänsten tillsammans med en barnmorska från BVC gör ett antal hembesök hos förstagångsföräldrar.
- Vi vill ge kommundirektören ett särskilt uppdrag om att utreda framtidens gränsdragning mellan region och kommun gällande barn och ungdomars psykiska ohälsa. Ett led i detta bör vara att, tillsammans med regionen ta fram ett samverkanslöfte för att fler barn ska få hjälp i tid.

Inga utanförskapsområden 2030

Linköping ska vara en kommun där människor från olika bakgrunder och med olika erfarenheter möts. Så är det inte idag. Vi vill därför bygga en blandning av bostäder, verksamheter och platser för möten mellan människor. För att bryta det eskalerande våldet och segregationen mellan områden måste brottsförebyggande insatser sättas in tidigt.

Kommunen behöver ta fram tydliga mätbara mål för att bryta segregationen och arbeta mer medvetet med att lyfta de områden som idag skattas som utanförskapsområden. Vi vill ta fram ett mål om att Linköping inte ska ha några utsatta områden år 2030. Arbetet ska mätas och utvärderas årligen för att se om vi är på väg i den riktningen. Indikatorer kan vara till exempel antal personer i arbete, brott i området, skolresultat, antal barn i förskola, antal barn med fritidsaktiviteter med mera.

Förtur för de som vill vara med och bryta segregationen

De aktörer som vill bidra till att minska segregation och skapa trygghet i våra yttre miljöer ska få förtur i plankön och i den mån det går, subventionerade avgifter. Det kan till exempel handla om upprustning av Lambohovs centrum, renoveringen i Ryd eller att bygga lägenheter i områden där det idag bara finns villor. De aktörer som vill ta ansvar och gå först för att bygga en mindre segregerad kommun behöver i alla lägen premieras. Kommunen bör i sitt planarbete alltid strategiskt placera lokaler och bostäder för att överbygga mellan områden och bidra till fler möten och minskad segregation.

Kravställ vid upphandling kopplat till segregation

Vi vill ha ett löfte om samverkan med Linköpings ledande företag där vi samarbetar för att minska segregationen. Vid upphandling eller samverkansavtal med andra aktörer behöver kommunen alltid lyfta frågan om segregation. Alla behöver bidra för att vi ska lyckas med detta i Sveriges näst mest segregerade kommun.

Våra satsningar:

- Ta fram en avsiktsförklaring för att nå det målet om att Linköping inte ska ha några utanförskapsområden 2030.
- Införa förtur i plankön för de aktörer som bidrar till att minska segregationen.
- Vi vill ha ett löfte om samverkan med Linköpings ledande företag där vi samarbetar för att minska segregationen.

Landsbygd

Värna åkermarken, STOPPA Distorp

Jordbruksmark är en bristvara i världen. För att vi ska kunna försörja en befolkning i Sverige och världen behöver våra goda odlingsmarker bevaras. Till följd av klimatförändringarna kommer norra Afrika och södra Europa bli allt svårare att bruka. Marken i jordens tempererade zoner kommer då att få en allt större betydelse.

Idag förstörs god åkermark när staden byggs ut, trots att åkermark är en ändlig resurs som inte kan tillverkas. Därför vill vi stoppa den planerade byggnationen av ett logistikcenter på värdefull åkermark vid Distorp. Den ska inte offras för att lagerhallar och liknande ska byggas på stora arealer. Linköpings strategi ska i första hand vara att marken som redan är exploaterad ska användas effektivare. I andra hand ska vi söka nya verksamhetsområden där det inte är lika känsligt att bygga ut som på den bästa åkermarken.

Kommunens roll i att utveckla och stärka landsbygden

Linköpings kommun är en betydande aktör på landsbygden, tillsammans med en mängd andra - näringsliv, föreningar, trossamfund med flera. Därför behövs både strategiskt och operativt jobb, och framför allt samordning, för att utvecklingen ska gå åt rätt håll. Precis som att det finns en avsiktsförklaring för Linköpings stadskärna tillsammans med aktörerna där, borde vi ta fram en liknande avsiktsförklaring tillsammans med aktörerna på Linköpings landsbygd. En gemensam inriktning där alla ser sin del och tar sitt ansvar för att utveckla och vårda landsbygden. Landsbygden är också en extremt viktig aktör i omställning till ett hållbart samhälle som gynnar både människor och miljö.

I de mindre tätorterna bör fler bostadsrätter och hyresrätter byggas, så att det är lätt att bo kvar även när man blir äldre, för unga som flyttar hemifrån eller par som skiljer sig.

Ge lanthandlarna bra förutsättningar

Lanthandlarna är viktiga för våra mindre orters utveckling och framtid. Genom att ge stöd till lanthandlarna ger vi förutsättningar för dem att utveckla verksamheten. Vi vill att kommunen ska underlätta för lanthandlarna att investera i solceller och laddstolpar alternativt att kommunen själv placerar dessa och andra mobilitetstjänster i anslutning till lanthandeln för att gynna ett gemensamt intresse.

Vi vill även att man på kommunens förskolor eller serviceboenden ser lanthandeln som en naturlig plats för att kompletteringshandla vilket är positivt för lanthandeln och minskar utsläppen. Detta behöver bland annat regleras politiskt via mer medvetna upphandlingar.

Samlingslokaler på landsbygden

Föreningslivet utanför stan måste också leva. Att samlas för att dela ett gemensamt intresse, starta en förening, anordna en loppis eller ha möten i byalaget är exempel på sådant som kan kräva en lokal. Här bör kommunen särskilt inventera de lokaler

man har utanför staden och möjliggöra att fler kan använda dessa under kvällstid, när de annars ofta står tomma. Man skulle även kunna bjuda in fler aktörer med lokaler utanför stadskärnan att delta i ett bokningsregister som gör det enklare för medborgaren på landsbygden att hitta passande lokaler till rimliga priser och på så sätt stötta civilsamhället på landsbygden specifikt.

Prissättningen på lokalhyra behöver ses över så att den möter behovet och förutsättningar som föreningar har. Hyr man kontinuerligt bör man kunna få lägre pris.

Gröna företag

Vi vill stärka företagandet på landsbygden. De gröna näringarna – skog, jord, vatten, trädgård – ger en levande landsbygd och stärker banden mellan tätort och omkringliggande områden. Vi vill utveckla den lokala, hållbara turismen. Vandringsleder och cykelleder, gårdsbutiker och konstnärateljéer knyts samman till attraktiva besöksmål som ger jobb och en blomstrande landsbygd.

Vi vill göra det lättare för små företag att vara med i kommunens upphandlingar för måltider. Den mat som kommunen köper ska så långt som möjligt vara närproducerad, ekologisk och uppfylla höga krav på djurskydd. Vi vill ge Bondens marknad och Reko-ringarna så bra förutsättningar som möjligt, så att de kan fortsätta utvecklas.

Våra satsningar:

- Stoppa arbetet med detaljplan i Distorp och utred alternativ placering i befintlig bebyggelse samt prognoser för det egentliga fortsatta behovet av verksamhetsmark.
- Vi undantar all god åkermark från bebyggelse framåt.
- Möjliggöra för byggnation av fler bostadsrätter och hyresrätter utanför Linköpings tätort, så att det är lätt att bo kvar även när man blir äldre, för unga som flyttar hemifrån eller par som skiljer sig.
- Ta fram en avsiktsförklaring för Linköpings landsbygd i syfte att utveckla och vårda landsbygden.
- Främja närproducerat i upphandlingar.
- Ge lanthandlarna bättre förutsättningar att bedriva en verksamhet som går runt och är långsiktigt hållbar, bland annat genom att placera laddstolpar, källsortering och mobilitetstjänster i anslutning till lanthandeln.
- Utredningsuppdrag kring hur vi kan tillgängliggöra fler lokaler för föreningslivet på landsbygden till ett lågt pris.
- Satsa på att de gröna näringarna ska växa och ge små företag chansen att vara med i kommunens upphandlingar så att så mycket som möjligt är närproducerat.

Samhällsbyggnad

Moderna centra i stadsdelarna och de mindre samhällena

Många av kommunens centrum i stadsdelar och på mindre orter är gamla, slitna och inte så mysiga. Det vill vi ändra på. Stadsdelarnas och orternas centrum ska vara en naturlig plats för möten mellan grannar och bekanta. Där det mesta som man behöver i vardagen finns på nära håll - förskola, skola, grönområde, kultur, idrott, butiker, caféer och restauranger.

Kommunen behöver vara en mer aktiv aktör i att se till att de stadsdelscentra man planerat för i ytterområden blir verklighet. Här behöver man samverka med lokala aktörer och boende för att det man planlagt ska kunna bli möjligt.

Tydligare ansvarsfördelning kring de glömda platserna

Runt om i vår kommun finns tennisbanor, friidrottsplatser, boulebanor och rinkar som har byggts och ska driftas av kommunen. Problemet är att gränsdragningen kring vems ansvar det är är otydlig. Dessa står därför och förfaller, i kläm mellan olika nämnders diskussioner om budget, när de istället skulle kunna förgylla våra stadsdelar, nyttjas av föreningar och uppmuntra till spontanidrott.

15-minuters staden

Linköping skulle bli en mer trivsamt, grön och hälsofrämjande stad att leva i om vi planerar för och bygger 15-minutersstaden med inspiration från Paris. 15-minutersstaden innebär att det mesta av service och rekreation finns inom 15 minuters gång- eller cykelavstånd, till exempel förskola, skola, grönområde, kultur, idrott, butiker, restauranger och kurs- och föreningsverksamhet. När mycket mer av det vi behöver ofta finns på nära håll, slipper vi många resor och det har flera positiva effekter. Vi vill inleda arbetet mot 15-minutersstaden genom att utreda var det skulle få störst effekt och var det är enklast att genomföra.

Näringsliv och företagande

Företagen, särskilt de mindre som vänder sig till oss i vardagen, är de som till stor del fyller staden och samhällena med folkligt liv och rörelse. För att de ska få möjlighet att driva sin verksamhet, som ofta också är en människas dröm om att förverkliga sin skaparlust, krävs det att kommunen är lyhörd och ger bra förutsättningar. Förutsättningarna handlar till stor del om god service och tydliga besked från kommunen. En hjälpsamhet så att skaparlust kan kombineras med alla de lagkrav som måste uppfyllas. Inom delar av myndighetsarbetet ligger kommunen långt fram, men det finns fortfarande mycket att göra, till exempel med att samordna myndighetstillstånd för alkohol, tobak och livsmedel i samma förvaltning. Företag som har tobak och/eller alkoholtillstånd har alltid livsmedel också, därför skulle det underlätta för dem om tillsyn och tillstånd inom dessa områden samordnades till samma förvaltning.

I Linköping är det väldigt billigt och enkelt att få tillstånd för en uteservering. Det kostar ungefär förtjänsten av en starköl per månad och kvadratmeter att ha en uteservering. Tillståndet söks en gång per år, alltså kostar det bara en ansökningsavgift. Den som istället

har en annan typ av butik, som kanske vill sälja kläder, hantverk eller ost och oliver utanför sin butik har helt andra avgifter att betala. Då ska tillstånd sökas per tillfälle och hela garderober måste säljas innan förtjänsterna betalar alla avgifter. Skulle en näringsidkare dessutom vara kreativ och vilja ordna utställningar i samverkan med hantverkare, loppisar eller någon annan aktivitet utanför sin lokal möter de snabbt en kompakt vägg av kommunalt motarbetande. Det vill vi ändra på. Avgifterna ska inte drabba de som sysslar med andra aktiviteter än att servera alkohol. Vi ska främja spontanitet och kreativitet bland Linköpings småföretagare. Därför bör reglerna och avgifterna för markupplåtelser revideras.

Höj felparkeringsavgifterna

Avgiften för felparkering är idag på två olika nivåer, 400 kr för den som parkerar korrekt men inte betalar för sig, och 700 kr för den som parkerar felaktigt (i en korsning eller på ett annat ställe där det är förbjudet att parkera överhuvudtaget). Dessa avgifter fastställdes för över 20 år sedan och bör därför rimligen kunna höjas från 400 kronor till 700 kronor, respektive från 700 kronor till 1100 kronor. Det skulle, i stort sett, motsvara prisökningarna sedan dess, så att vi återställer nivåerna reellt sett.

Våra satsningar:

- Kommunen ska sammankalla till fler arbetsgrupper för att rusta upp stadsdelscentra med de berörda aktörerna likt arbetet i Berga. Detta innefattar även de områden där det saknas ett tydligt stadsdelscentra men avsikten finns i detaljplan.
- Genomföra en inventering av våra stadsdelscentra för att se vad som fattas och behöver göras för att stärka deras roll i området samt bidra till ett mer attraktivt område.
- Rusta upp de kommunala delarna i anknytning till stadsdelscentra såsom bänkar, planteringar, belysning med mera.
- Förtydliga vem som ansvarar för underhållet av kommunens spontanidrottsplatser och avsätta medel för att rusta upp dessa.

Hållbara transporter

Transportsektorn står för en betydande del av de globala koldioxidutsläppen och det är därför av yttersta vikt att städer tar initiativ för att minska utsläppen från vägtrafiken. Det ska gå att resa utan att bidra till klimatförändringarna. Det innebär att vi säger nej till ohållbara satsningar på fler, större och bredare bilvägar för att istället lägga de resurserna på gång- och cykelvägar och bilfria zoner i innerstaden och på platser där barn ofta rör sig. Kollektivtrafiken behöver få bättre förutsättningar och det måste bli lättare för barn att gå eller cykla till skolan tryggt.

För att göra det enklare och säkrare att cykla i Linköpings kommun investerar vi i cykelbanor och cykelparkeringar i samband med ombyggnaden av olika delar av staden. Att främja hållbara transporter ökar trafiksäkerheten och minskar trafikstockningarna. Cyklar tar mindre plats på vägarna än bilar, vilket förbättrar framkomligheten för bilister. Dessutom ökar säkerheten för cyklister med fler breda, raka och lättcyklade cykelbanor.

En cykelvänlig kommun har även ekonomiska fördelar. Genom att minska beroendet av fossildrivna fordon minskar vi kostnaderna för oljeimport. Dessutom kan fler cyklister leda till minskade kostnader för vägunderhåll.

Att minska trafiken är det enda rätta på Hamngatan

Ren luft är både en miljöfråga och en folkhälsofråga. Hamngatan i Linköping är en av de gator i Sverige som har smutsigast luft. 2022 vann vi en utklassningsseger om den gata med smutsigast luft, mot andra stora städer i Sverige.

Under 2023 var det inte lika torrt vilket gjorde att partiklarna bands och resultaten blev bättre. Under 2024 har Socialdemokraterna och Moderaterna tagit fram en åtgärdsplan för att minska partikelutsläppen längs Hamngatan. Tyvärr prioriterar de bara de insatser som ger lägst effekt för att slippa ta i de två svåra politiska frågorna; minskad trafik och behovet av ett dubbdäcksförbud i innerstaden. Man menar att målet är att minska trafiken på Hamngatan till 2040. Här ser vi att prioriteringarna behöver göras i helt omvänd ordning. De åtgärder som ger störst effekt och kostar Linköpingsborna minst pengar måste införas först. Att pröva med tekniska och dyra metoder till vilket pris som helst för att behålla bilflödet på Hamngatan är att hantera skattebetalarnas pengar oansvarigt, anser vi.

Dubbdäcksförbud i innerstaden

Dubbdäcksförbud i Linköpings innerstad har flera fördelar. För det första minskar det buller- och luftföroreningar, vilket förbättrar hälsan och livskvaliteten för invånarna. Det minskar drastiskt slitaget på vägar och gator, vilket på bara några år gör att behoven av asfaltering kommer minska till max en fjärdedel av dagens kostnad. Genom att införa dubbdäcksförbud kan vi skapa en renare, lugnare och tryggare miljö för Linköpings innerstad. I Åtgärdsplanen för Hamngatan så uppges det att ett beslut om dubbdäcksförbud ska prövas 2027. Vi tycker detta är för långt fram och ser att det är en insats som är mer brådskande.

Miljözoner

Många europeiska städer har redan tagit steget att förbjuda eller begränsa användningen av bilar med fossila motorer i sina innerstäder. Vi vill att Linköping ska vara en innovativ och framåtblickande stad. Genom att införa restriktioner eller förbud mot bilar med fossila motorer i innerstaden kan Linköping minska sina koldioxidutsläpp, förbättra luftkvaliteten för sina invånare och ta ett steg närmare en hållbar framtid.

Sluta subventionera flygplatsen

Vi vill sluta subventionera flygplatsen med 45 miljoner av skattebetalarnas pengar varje år. Flyget måste stå för sina egna kostnader! Allt annat är otänkbart när vi befinner oss i en klimatkris.

Våra satsningar:

- Vi investerar hellre i cykelleder än stora billeder. Vi ska inte bygga bilvägar som genererar mycket utsläpp när de byggs och bygger fast oss i ett bilberoende. Vi väljer att inte pausa byggnationen av tvärförbindelse mellan Berga - Djurgården/Vallastaden, samt gång- och cykelväg Teknikringen som Socialdemokraterna och Moderaterna prioriterat bort.
- Gör en satsning för att göra innerstaden mer cykelvänlig och lägga om de stråk som idag går tvärs över Stora torget eller mitt på Ågatan.
- Utred i samband med arbetet som görs med översiktsplanen vad som krävs för att utveckla Linköping till en 15-minutersstad och i vilka områden det skulle kunna testas, för att på sikt genomföras i hela eller delar av staden.
- Vi vill införa miljözoner där fordon med fossila motorer inte får framföras från och med 2028.
- Inför dubbdäcksförbud på utvalda platser i innerstaden
- Påbörjar arbetet med att minska trafiken på Hamngatan omgående.
- Slutar ge det årliga bidraget till Linköping City Airport på 45 miljoner kronor och ge bolaget i uppdrag att minst redovisa nollresultat.

Kultur och fritid

Kultur, idrott och fritidsverksamhet ger en guldkant i vardagen. Verksamhet där många kan delta bör prioriteras samt verksamhet där deltagare kan delta till en låg eller ingen kostnad. Barn, ungdomar, låginkomsttagare, äldre pensionärer och funktionsnedsatta ska ha möjlighet till en rik fritid. Det ska finnas verksamhet i alla delar av Linköping.

Vi anser att kommunen ska skapa förutsättningar för lokala kulturutövare, inte själva tillskapa kulturella evenemang. Det kan handla om allt från hur man sätter regler och nivåer för bidrag, processen för ansökningar, tillgängliggörandet av lokaler eller bidrag till att främja den lokala kulturen via utbildningar.

Vi ser att det under många år varit särskilda typer av kultur och idrott som fått mer utrymme än andra. Kanske inte främst utifrån att det utövas av fler utan utifrån att man haft starka föreningar med företrädare som gjort sig hörda.

Aktivitetsbidrag betalas idag ut till föreningar först från att barn är 6 år. Vi ser ett behov av att utveckla och förtydliga var ansvaret för att erbjuda meningsfulla aktiviteter för alla ålderskategorier ligger och hur bidragen kan utformas för att möjliggöra det.

Äldres fritid

Idag är gränsdragningen mellan äldrenämnden och kultur- och fritidsnämnden otydlig när det gäller de föreningar som främst aktiverar äldre medborgare. Man bollas mellan förvaltningarna för att söka bidrag och det är otydligt vems uppdrag det är att fördela bidragen. Här behövs ett förtydligande och kommunen behöver se över hur man i större utsträckning kan främja de föreningar som aktiverar äldre fysiskt och bryter ensamhet.

Pardans

En grupp som hamnat i skymundan är de som i Linköping utövar pardans. För pardans så behöver man förutsättningar lokalmässigt som kommunen idag inte erbjuder alls. Detta innebär att hundratals dansare tränar på plastgolv i idrottslokaler när de egentligen behöver trägolv. Det innebär också att föreningar som ordnar stora dansevenemang är förpassade till bygdegårdar som inte heller är optimala för ändamålet.

Aktiv och öppen ungdomsverksamhet i våra prioriterade områden

Kommunens ungdomsverksamhet har en viktig roll i att förebygga otrygghet. Linköpings kommun har, som ett led i att minska segregation och arbeta brottsförebyggande, pekat ut fyra områden som prioriterade för insatser; Skäggetorp, Ryd, Berga och Lambohov. Områden där det finns en överrepresentation av barn som lever i ekonomisk utsatthet och där arbetslösheten bland vuxna är hög. Där är det extra viktigt att det finns en öppen och tillgänglig ungdomsverksamhet.

När fritidsgårdar stängs vittnar ungdomarna själva om att de i stället umgås och "hänger i centrum". Den nya inofficiella ungdomsverksamheten blir då i lokala butiker. Något som de

lokala handlarna inte uppskattar. Därför prioriterar vi att fritidsgårdarna ska ha generösa öppettider genom att avsätta ökade medel till deras bemanning.

Föreningslotsar för att få fler in i föreningslivet

I våra politiskt eftersatta områden så ser vi att färre barn och unga deltar i föreningslivet. Det skapar högt tryck på allmänna platser efter skoltid när många barn samlas utan närvarande vuxna eller organiserade aktiviteter. Det i sin tur ser vi är en högriskmiljö för att dras in i kriminalitet eller annat normavvikande beteende.

Att ha en hög kommunal närvaro på dessa platser kvällstid är såklart viktigt men för att långsiktigt se till att dessa barn får samma förutsättningar som barn i mer resursstarka områden så vill vi aktivt lotsa dem in i föreningslivet. Vi vill därför pröva på en modell med föreningslotsar. Personer som är anställda för att aktivt värva barn och unga i dessa högriskmiljöer in i föreningslivet och bistå med den kunskap och stöd som behövs för att komma över den första tröskeln. Det kan handla om att stötta upp med information till föräldrar, stöd med att söka bidrag från försörjningsstöd för att finansiera avgiften, ordna föreningsmässor på skolor, bjuda in föreningar för att visa upp sig i området med mera.

Våra satsningar:

- Förtydligat gränssnittet mellan äldre- och omsorgsnämnden och kultur- och fritidsnämnden när det gäller ansvar för gruppen senior 65+.
- Satsning för att möjliggöra för de föreningar som når målgruppen senior 65+.
- Göra en översyn av hur nuvarande aktivitetsbidrag påverkar vilka ålderskategorier föreningar kan vända sig till.
- Göra en översyn av pardansens unika förutsättningar och synliggöra deras behov i de kommunala styrdokumenterna där det är lämpligt med målsättningen att långsiktigt kunna tillgodose deras behov av ytor/lokaler.
- Förtydliga vem som ansvarar för underhållet av kommunens spontanidrottsplatser och avsätta medel för att rusta upp dessa (se text under avsnitt Samhällsbyggnad).
- Öppen ungdomsverksamhet med generösa öppettider i alla prioriterade områden.
- Anställa föreningslotsar med uppdrag att öka antalet barn och unga med föreningsanknytning i våra särskilt prioriterade områden.

Miljö

Alla Linköpingsbor ska lätt kunna ta sig ut i naturen. När staden växer vill vi att gröna ytor och gröna stråk som binder samman biologiskt värdefulla miljöer på ett smart sätt bevaras och utvecklas, så att växter och djur kan sprida sig däremellan. Vi vill se fler blommande småträd, buskar och ängsmarker som gynnar insekter och bin. Om grönytor försvinner vid nybyggnation ska det kompenseras med grönska av hög kvalitet i närheten.

Fler gröna och blå miljöer

Gröna och blå miljöer påverkar hälsan positivt på flera sätt. Att vara omgiven av natur och naturliga platser, som att ha fin utsikt från fönstret, lyssna på fågelsång eller ta en promenad längs Stångån, minskar stressen i kroppen och sänker blodtrycket. Gröna och blå miljöer uppmuntrar också till utomhusvistelse och fysisk aktivitet. Därför vill vi ha fler gröna stråk som binder samman biologiskt värdefulla miljöer. En bonus vi får är att en sådan stad även klarar sig bättre i de extremväder som kommer som följd av klimatförändringarna.

Gynna bin och andra pollinatörer

Läget för de vilda pollinatörerna är allvarligt. Några av de faktorer som hotar dem är kemiska bekämpningsmedel, matbrist, ett förändrat landskap och klimatförändringar. Det kan få allvarliga konsekvenser för den biologiska mångfalden och för oss människor. De pollinerande bina och andra insekter är en förutsättning för fungerande ekosystem, och ekosystemtjänsterna de bidrar med är en förutsättning för bland annat vår fortsatta matproduktion. Därför avsätter vi särskilda medel för att säkerställa att den pollineringspolicy som kommunfullmäktige antog 2024 blir verklighet. Vi föreslår även en ökad medvetenhet inom miljö- och klimatområdet i kommunens upphandlingar som gynnar pollinatörer. Se mer text under avsnitt "Upphandling och konsumtion".

Naturreservat

Linköping har, jämfört med andra kommuner, väldigt få naturreservat. Endast 2 procent av marken i Linköping är skyddad, vilket kan jämföras med Sverige i stort där 15 procent av naturen är skyddad. Det är viktigt att skydda naturen för att se till att de djurarter som har svårt att klara sig i ett allt mer bebyggt Linköping kan leva vidare. Naturreservat skyddar skogen på lång sikt men är också en plats som ger möjlighet till rekreation.

Det finns flera områden som skulle passa att bli kommunala naturreservat. Ett är Tvärskogsudde norr om Ekängen. Där finns flera fina ekmiljöer och strandskogar med stort inslag av ädla lövträd. Ett annat är området kring Olstorps motionscentrum som är ett mycket välbesökt och uppskattat motionscentrum. För att friluftslivet ska säkerställas på lång sikt bör områdets skydd utökas.

Ytterligare intressanta områden är de nuvarande reservaten i Vidingsjö och Ullstamma som bör utvidgas så att våtmarksområdena vid Ekängsdalen och Ullaberg införlivas i ett stort reservat. Här finns fågelrika våtmarker och betade ekhagar som lockar många besökare.

Närhet till natur - Ta efter Malmös modell med 3, 30, 300

Malmö har tagit fram en modell för att öka andelen grönska i staden vid nybyggnation. Den vill vi ta efter och införa i Linköping. Målet är att alla i Linköping, i den mån det går, på sikt ska se minst 3 träd från sina fönster, ha trädkronor i sitt närområde som täcker minst 30 procent och ha högst 300 meter till närmaste grönområde. Forskning visar att grönska i stadsmiljön ger massor av positiva effekter. Det är bra för den fysiska och mentala hälsan och inte minst för klimatet.

Våra satsningar:

- Utökade medel för att tillskapa fler gröna och blå miljöer.
- Särskilda medel för att kommunen ska kunna satsa på den ändring i pollineringspolicyn som Miljöpartiet drev igenom om informationskampanjer mot privata hyresvärdar och byggherrar.
- Nytt naturreservat i Tvärskogsudde vid Ekängen, samt förbereda för ännu ett nytt naturreservat under mandatperioden.
- Planera för hur vi kan ta efter Malmös modell med 3, 30, 300.

Äldres livskvalitet

Enligt en studie gjord för några år sedan hamnar Sverige på femte sämsta plats i världen med avseende på respekten för äldre. Detta är en utveckling som vi måste vända, äldre ska ses som en resurs och tillgång inte som en belastning. Inte minst tydlig är ålderismen i arbetslivet. Vi vill att kommunen bättre tar tillvara äldres erfarenhet, exempelvis genom mentorskap.

ABC för god psykisk hälsa och sociala måltider

Gemensamma meningsfulla aktiviteter är avgörande för god psykisk hälsa och social gemenskap. Vi vill att Linköping jobbar aktivt med föreningarna för att hitta aktiviteter för äldre inom ramen för ABC för god psykisk hälsa. Av samma skäl vill vi införa sociala måltider, en möjlighet för alla som har hemtjänst att ibland byta matlådan mot ett restaurangbesök.

Satsa på livskvalitet i äldreboenden

Vi vill att de sista åren i en människas liv ska präglas av värdighet och livskvalitet. Möjligheterna till social interaktion och gemenskap ska vara stor liksom tillgången till grönskande och berikande utomhusmiljöer. Maten och måltiden är viktig för en rik vardag och ett gott mående. Därför vill vi se en kompetenshöjande insats inom måltidsområdet på fler äldreboenden så att fler av de boende som har kök då kan nyttja det för att laga mat.

Utöver de aktiviteter som idag anordnas vill vi se särskilda rum för digitala/virtuella upplevelser och besök, med AI förstärks utvecklingsmöjligheterna.

Förstärkt omvårdnad och samverkan

Kvaliteten på omvårdnad på boende och i hemtjänst kan utvecklas och samverkan med regionen förbättras. I de årliga patientsäkerhetsrapporterna lyfts ofta fram en rad brister kopplade till den grundläggande omvårdnaden, läkemedelshanteringen och samverkan. Behovet av kompetensförsörjning och kompetensutveckling är skriande. Introduktionen av nya medarbetare måste bli bättre så att de stannar och gör ett bra jobb. Äldrestödare och digitala omsorgsassistenterna bör övervägas. Vi tror att kommunen bör undersöka möjligheterna till att etablera ett samarbete med yrkeshögskolan för att öka kompetensen hos vårdbiträden och övrig vårdpersonal. Ledarskapet i omsorgsarbetet bör utvecklas och krav på närvarande chefer införas.

Medarbetare inom omsorgen

Kommunen är en stor arbetsgivare inom omsorgsområdet. Här finns många utmaningar att möta för att få medarbetare att trivas, orka arbeta upp i åldrarna och matcha kompetens med kompetensbehov. Därför föreslår vi i vår budget flera satsningar som vi tror skulle bidra till både en bättre arbetsmiljö och mer långsiktigt säkrad kompetensförsörjning inom kommunens omsorgsverksamheter.

Vi föreslår till exempel att kommunen ska utveckla ett koncept för mentorskap i slutet av yrkeskarriären så att man kan vara en del av att introducera och stötta nya arbetare. Detta

erbjudande vill vi även att kommunen har för de som gått i pension men kanske kan tänka sig arbeta några timmar i veckan. Introduktionen för nya medarbetare måste stärkas och detta kan vara ett av verktygen för det. På samma sätt måste kompetensen från de som länge varit i yrket tillvaratas bättre.

Vi ser även att kommunen behöver utöka samarbetet med yrkeshögskolan för att säkra framtida kompetensförsörjning.

Våra satsningar:

- Införa modellen ABC mot psykisk ohälsa
- Möjliggöra sociala måltider.
- Att Linköping går med i det nordiska nätverket för åldersvänliga städer och samhällen för att driva på en positiv utveckling i kommunens arbete.
- Att kommunen utvecklar koncept för mentorskap i slutet av yrkeskarriären samt för pensionärer som kan tänkas arbeta några timmar i veckan som mentor.
- Tillskapa fler utomhusmiljöer av typen Sinnenas Trädgård och digitala upplevelsrum på äldreboenden.
- Kompetenshöjande insats inom måltidsområdet på fler äldreboenden.
- Förbättra introduktionen av nya medarbetare.
- Etablera ett samarbete med yrkeshögskolan för att säkra framtida kompetensförsörjning.

Förstärkt socialt ansvarstagande

En anständig kommun prioriterar arbetet mot hemlöshet och utanförskap och värnar de i samhället som är mest utsatta. Alla som vistas inom kommunens gränser ska mötas av omtänksamhet och god vilja. Någonstans att uppehålla sig på, en dusch, lite mat, rena kläder, skydd mot vinterns kyla är en miniminivå oavsett nationalitet.

Hemlöshet och utanförskap

För alla medborgare i Linköping ska "Bostad Först" vara huvudkonceptet. Bostad först utgår från att bostaden är en mänsklig rättighet och en grundförutsättning för att möjliggöra livsstilsförändringar. För att det ska vara möjligt måste det bosociala stödet förstärkas.

Bevara Lotsen, Re-aktiva och Villa Ådala

Villa Ådala tillhandahåller en öppen verksamhet för människor som söker stöd i nykterhet och drogfrihet, Lotsen och Reaktiva ger stöd för personer med psykisk ohälsa eller nedsatt psykisk eller neuropsykiatrisk funktionsförmåga. Verksamheter som är oerhört viktiga för många människor i vår kommun.

I den budget som Miljöpartiet la fram inför 2024, så fanns inte det besparingskrav på Social- och omsorgsnämnden som leder till att Socialdemokraterna och Moderaterna nu beslutat stänga dessa verksamheter. Vi flyttade pengar från förvaltningar där vi såg att man behövde minska den administrativa bördan och antal personer på förvaltningen, som till exempel barn- och ungdomsförvaltningen. Detta för att pengarna ska gå ut direkt i verksamhet som möter människor.

Vi tog även bort hela satsningen på Ullevileden, bidraget till flygplatsen och andra satsningar som vi ser är rent skadliga för kommunen, för att istället satsa på förebyggande arbete och långsiktig hållbarhet. På samma sätt prioriterar vi att pengarna ska gå medborgaren direkt till gagn och förebygga ohälsa även denna gång.

I vår budget för 2025 så avsätter vi pengar för att kunna rädda dessa verksamheter och visa styret att det faktiskt går att prioritera på så sätt att det är för Linköpingsbornas bästa.

Våra satsningar:

- att den IOP kommunen hade med Stadsmissionen och kyrkan, om att värna samhällets mest utsatta, återupprättas.
- att arbetet med Bostad Först accelereras och det bosociala stödet förstärks.
- Avsatt särskilda medel för att rädda Lotsen, Re-aktiva och Villa Ådala.

Minska brottslighet och otrygghet

Att minska brott och den upplevda otryggheten i vår kommun är en bred och komplex fråga. Vi menar att många av de insatser som vi föreslår i vår budget under rubrikerna "barns livskvalitet", "förstärkt socialt ansvar", "kultur och fritid" samt "inga utanförskapsområden 2030" i allra högsta grad är brottsförebyggande insatser. Vi ser ett behov av breda insatser som minskar psykisk ohälsa och ojämlikhet i samhället för att minska brottsligheten. En miniminivå som kommun på området är att vi har resurser att ta omhand de unga förövare som vi vet redan har begått sina första brott. Idag är tyvärr vår verksamhet för ungdomstjänst och särskilt förordnad kontaktperson underdimensionerad vilket innebär att man kan få stå i kö över ett år för att få avtjäna sin ungdomstjänst. Här behöver det helt enkelt tillföras mer resurser, något som vi föreslår i vår budget.

Avhopparverksamhet

Kommunen spelar en avgörande roll i att erbjuda stöd till de som vill lämna en kriminell livsstil. Linköping bör fortsatt utveckla avhopparverksamheten och inleda ett tätt samarbete med Frivården, där man erbjuder direkt stöd till de som har eller just nu avtjänar ett straff.

I de fall där hela familjer behöver flytta, för att exempelvis en ungdom är hotad i och med att denna lämnar en kriminell kontext, så bör kommunen erbjuda familjen det stödet. Samarbetet med andra kommuner och kommunala bostadsbolag ska utökas för att erbjuda lägenheter på andra orter. Det är en liten ekonomisk insats på det stora hela när man ser att det kan bidra till att rädda någons liv och bidra till att de bryter den kriminella livsstilen. Fler människor har de senaste åren sökt hjälp för att de velat lämna en kriminell livsstil. Här måste samhället möta upp med det stödet direkt. Därför föreslår vi en större kommunikationssatsning som löper över hela året och utökade resurser för att verksamheten ska vara mer tillgänglig. Vi vill också att anhöriga till avhoppare eller personer i kriminalitet och ska omfattas av kommunens redan befintliga anhörigstöd.

Unga förövare

I flera verksamheter möter kommunen unga personer som begår sexualbrott eller är våldsamma i sina relationer. Det är viktigt att agera tidigt och erbjuda stöd till både förövare och offer för att förebygga framtida problem. Unga som utsätts för sexuella övergrepp löper risk att drabbas av psykisk ohälsa och beroende. Vi behöver utveckla arbetet genom att erbjuda samtalsstöd, informera föräldrar och höja kunskapsnivån i skolan. Det är också viktigt att ha program för unga förövare som visar riskbeteende för sexualbrott och våld i relationer, liknande de program som finns för andra typer av brott. Våld i nära relationer är ett stort folkhälsoproblem idag och problematiken måste i den mån det går stävjas i ung ålder.

Lokal operativ samverkan (LOS) - En viktig brottsförebyggande insats

Kommunen är en viktig aktör i det som kallas för LOS. Det är när en kommun tillsammans med myndigheter som tex Polisen, Räddningstjänsten och Skatteverket tillsammans gör

tillsyn på verksamheter där man misstänker organiserad brottslighet. Detta arbete har de senaste åren trappats upp i Linköping och varit mycket framgångsrikt. Kommunen har varit den mest frekventa sammankallande aktören och har arbetat upp ett arbetssätt mot de andra myndigheterna. Detta är dock en verksamhet som i sig inte inbringar några medel i form av viten eller liknande utan finansieras på överskott av andra verksamheter som Bygg och Miljönämnden har. Vi ser därför att det behöver öronmärkas särskilda medel från kommunstyrelsen till Bygg och Miljönämnden för att man tar ett så stort ansvar i det brottsförebyggande arbetet. Dessa medel skulle kunna tillföra ytterliggare tjänster, stärka kompetensutveckling till personalen och fortsätta utveckla arbetet.

Våra satsningar:

- Utöka avhopparverksamheten, avhoppartelefon, kommunikationssatsning.
- Anhöriga till avhoppare eller personer i kriminalitet ska omfattas av kommunens redan befintliga anhörigstöd.
- Utöka det brottsförebyggande teamet för att korta köer till deras verksamhet och arbeta med program för unga förövare.
- Utökade medel till bygg- och miljönämnden för att utöka och utveckla arbetet med LOS - Lokal operativ samverkan.

Framtidens utbildningar och arbetsmarknad

Utbilda för framtidens bristyrken

Elektrifiering är en av nycklarna till att minska koldioxidutsläppen i energisystemet. Sverige, liksom resten av världen, står inför en historisk och avgörande omställningsresa till hållbara energisystem. En central del i denna utmaning är att hantera frågan om kompetensförsörjning så att kompetensbrist inte blir ett hinder för elektrifieringen. Energimyndigheten har haft i uppdrag att samordna en nationell kraftsamling kring kompetensförsörjning för elektrifieringen. Arbetet utgick från den inriktning för kompetensförsörjning som presenterades i Nationell strategi för elektrifiering och syftar till att främja närmare samverkan mellan näringsliv, offentlig sektor och utbildningsväsendet. Denna kompetensbrist ger möjligheter för Linköpings kommun att skapa nya attraktiva utbildningar inom yrkesgymnasiet och/eller Komvux som ger jobb.

Informationsträffar till hemmavarande vuxna

När vuxna barn blir hemmavarande och inte lämnar hemmet för studier eller yrkesliv står många föräldrar handfallna. Så länge föräldrarna försörjer det vuxna barnet faller barnet inte in under integrations- och arbetsmarknadsnämndens verksamhet. Även vuxna kvinnor riskerar att fastna i hemmet i samband med barnafödande. När maken kan försörja familjen kommer inte heller kvinnan att nås av integrations- och arbetsmarknadsnämndens verksamhet som kan behövas för att skapa ett yrkesliv. Hemmavarande människor som är arbetsföra riskerar att bli en kostnad för kommunen på sikt när föräldrar går bort eller maken blir arbetslös.

Samtidigt har Linköpings företag och kommun en arbetskraftsbrist. Välutbildade mammor är en stöttning till barnens skolgång, så det finns all anledning att hjälpa hemmavarande vuxna till utbildning och ett yrkesliv.

Utöka Möbeltrappan

Vi vill att den kommunala verksamheten Möbeltrappan utökas med fler platser för praktik. Om Möbeltappen får större lokaler så kan de även ta emot och sälja vidare möbler från kommunala företag och företag som är en del av Linköpingsinitiativet. Vi vill se över möjligheten att kunna leverera och hämta möbler från kringliggande småkommuner som inte har möjlighet att ha en så stor verksamhet men som vill återbruka i samma anda. Möbeltrappan bör även kompletteras med en verksamhet som ser över barnvagnar, cyklar och rullstolar som nyttjas i kommunal verksamhet för service, reparation eller för att rusta upp och donera till välgörenhet.

Inga fler avstängningar på SFI

Linköpings kommun har sedan flera år tillbaka arbetat med avstängningar som ett sätt att markera mot de som inte klarar SFI på förväntad nivå i tid. Vi ser att detta varken bidrar till förbättrad integration eller språkinläring och vill därför omedelbart sluta med avstängningarna.

Istället vill vi stärka elevhälsan på SFI, arbeta med metoder för att tidigt kunna utreda för dyslexi eller andra åkommor som kan påverka inläring av det nya språket negativt. Vi ser även till forskning att språkinläringen mår bra av att man parallellt kultiverar sitt hemspråk och vill därför stärka hemspråksstöd på SFI.

Våra satsningar:

- Ge i uppdrag till integrations- och arbetsmarknadsnämnden att göra en utredning utifrån Energimyndighetens rapport för att identifiera de yrkesutbildningar som stödjer elektrifieringen och som dessutom passar yrkesgymnasium och/eller Komvux.
- Fysiska eller digitala informationsträffar om SFI, komvux och insatser till hemmavarande vuxna som inte har försörjningsstöd.
- Erbjud hemmavarande vuxna möjlighet till yrkesvägledning samt ge information om detta i uppsökande arbete.
- Ökade medel till verksamhet och service för att utöka Möbeltrappan.
- Ökad kvaliteten på SFI genom fler utbildningstimmar än dagens 15 timmar/vecka för de som läser heltid och erbjuda mer praktiska moment i undervisningen.
- Sommarjobb och rätt till praktik till de som läser SFI.
- Omedelbart stopp med avstängningar och ta fram ett alternativt arbetssätt där man kartlägger varför utvecklingen inte sker i önskad takt och erbjuder fler alternativa sätt att lära sig språket på.

Miljöpartiets förslag på ändringsbudget

	Budget 2025
Politisk pott	56,0
Höjda avgifter för felparkering	5,0
Flygplatsen sponsras inte	45,0
Minskade hyror när fritidsaktiviteter delar hyra med skolan i större utsträckning	20,0
Minskning av den centrala administrationen på barn- och ungdomsförvaltningen	8,0
	134,0
Kommunstyrelsen	
Klimatarbete, tillsättande av ledningsgrupp som styr klimatarbetet	20,0
Inga utanförskapsområden till 2030	10,0
Summa	30,0
Vård- och äldreomsorgsnämnden	
Kompensation för utökade hyror, klimatanpassning	5,0
ABC mot psykisk ohälsa	1,0
Sociala måltider	2,0
Förbättrad arbetsmiljö för medarbetare inom omsorgen	10,0
Summa	18,0
Social- och omsorgsnämnden	
IOP med Stadsmissionen och Svenska kyrkan	1,0
Bevara Lotsen och Re-aktiva	6,0
Utöka det brottsförebyggande teamet	3,0
Förstärkt avhopparverksamhet	3,0
Summa	13,0
Barn- och ungdomsnämnden	
Stimulera fler skolor att införa tvåläraresystem, utökad elevhälsa	18,0
Kompensation för utökade hyror, klimatanpassning	5,0
Utökning av fritids till alla barn och mer tid i förskolan	15,0
Påbörja arbetet med tre stycken navskolor	3,0
Summa	41,0
Bildningsnämnden	
Utökad elevhälsa	2,0
Summa	2,0
Kultur- och fritidsnämnden	
Arbete för att målgruppen 65+	1,0
Föreningslotsar	3,0
Ökade öppettider på ungdomsverksamheten	3,0
Summa	7,0
Arbetsmarknadsnämnden	
Utöka Möbeltrappan och satsning SFI	5,0
Summa	5,0
Samhällsbyggnadsnämnden	
Rusta upp spontanidrottsplatser och de kommunala delarna i anknäring till stadsdelscentra	5,0
Insats kring pollinering	1,0
Summa	6,0
Bygg- och miljönämnden	
Utökad arbete med LOS	2,0
Summa	2,0
Återstår att fördela	10,0
<i>Fördelat</i>	124,0

Ett resultat på 70 MSEK vilket stämmer överens om det finansiella målet utifrån våra ändringar i investeringsbudget.

Miljöpartiets förändring gentemot kommundirektörens underlag.

Justeringar investeringsbudget 2025-2030	
Klimatanpassning	80
Fler gröna och blå miljöer (nytt naturreservat, tillskapande av fler våtmarker, besvarande av biologisk mångfald)	20
Inte pausa de två cykelvägar som styret prioriterat ner	5
Park i Skäggetorp som styret låtit utgå	5
Summa	110